

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΛΟΥΚΑΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Θ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Ὁ μέγας οὐρανοφάντωρ Βασίλειος δι' ἐνὸς ὁλοκλήρου λόγου ἐξήγησε τὴν σήμερον ἀναγνωσθεῖσαν εὐαγγελικὴν παραβολὴν· ἡμεῖς, ὁμολογοῦντες καὶ παρρησίᾳ κηρύττοντες, ὅτι οὐκ ἐσμὲν ἄξιοι λύσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων τοιούτου πανσόφου καὶ ἀγιωτάτου καὶ θεοπνεύστου ἀνδρός, δειλιῶμεν μετὰ τὸν τοσοῦτον σοφὸν ἐκείνου λόγον τὸ ἐπιχείρημα ἄλλης ἐρμηνείας. Ἀλλὰ πρῶτον μὲν εἰς τὰς θεοπειθεῖς εὐχὰς ἐκείνου θαρρόντες, δεῦτερον δὲ ἐκ τῆς ἐρμηνείας ἐκείνου συλλέξαντες ὅσα ἐδυνήθημεν, τολμῶμεν ἀνοῖξαι στόμα περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως. Ὅσοι λοιπὸν πλεονέκται, ὅσοι φιλόσαρχοι καὶ κοιλιόδουλοι, ὅσοι ἀσυμπαθεῖς καὶ ἀμετάδοτοι, ὅσοι οὐδὲν ἄλλο φροντίζετε εἰμὴ τὴν ἰδίαν σωματικὴν τουφὴν καὶ ἀνάπαυσιν, ὅσοι λαλεῖτε καὶ διορίζετε περὶ τῶν μελλόντων γενέσθαι ἐν τῷ μέλλοντι καιρῷ, ὥσπερ ἂν εἰ ὁ καιρὸς ὑπῆρχεν ὑπὸ

τὴν ἐξουσίαν ἡμῶν, ὅσοι μηδὲως φοβεῖσθε τὸ αἰφνίδιον τοῦ θανάτου δρέπανον, ἐνὶ λόγῳ, πάντες, ὅσοι θέλετε τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς ὑμῶν, προσέλθετε, καὶ ἀνοίξαντες τῆς ψυχῆς τὰ ὦτα, ἀκούσατε μετὰ προσοχῆς τῆς παραβολῆς τὴν ἐξήγησιν· διότι, καὶ ὁ σκοπὸς αὐτῆς ἀποβλέπει ἐξόχως τοὺς πλεονέκτας, περιέχει ὁμως μαθήματα εἰς πάντα ἀνθρώπον ὠφελιμώτατα καὶ σωτήρια.

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφόρησεν ἡ χώρα. ΛΟΥΚ. 12, 16.

Τοῦ πλουσίου τούτου ἀνθρώπου εὐφόρησεν ἡ χώρα, ἤγουν καὶ οἱ ἀγροὶ πολλὰ καὶ καλὰ ἀπέδωκαν γεννήματα, καὶ οἱ ἀμπελῶνες ὠραίων σταφυλῶν πλήθος, καὶ οἱ ἐλαιῶνες ποσότητα πiónων ἐλαιῶν πολλήν, καὶ οἱ παράδεισοι ὠρίμους, γλυκείας καὶ

παμπληθεῖς ὁπώρας. Ἀλλὰ διὰ τί ἄρα γε εὐδόκησεν ὁ θεός, ἵνα ἡ χώρα τούτου τοῦ κακοῦ καὶ διεστραμμένου πλουσίου καρποφορήσῃ τοσοῦτον πλῆθος παντοίων καὶ καλῶν καρπῶν; Πρῶτον μὲν, ἵνα δείξῃ τὴν ἰδίαν ἀγαθότητα, καὶ φανερώσῃ, ὅτι

Μκτ. 5, 45. « Τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνάτέλλει ἐπὶ πονηροῦς » καὶ ἀγαθοῦς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ » ἀδίκους ». δεῦτερον δέ, ἵνα χορτάσῃ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ πλουσίου, καὶ οὕτω προτρέψῃ αὐτὸν εἰς τὴν μετάδοσιν καὶ ἐλεημοσύνην· ἐὰν δὲ μηδὲ τοῦτο μεταβάλλῃ τὴν σκληρὰν αὐτοῦ γνώμην, αὐτὸς μὲν κατασταθῇ ἀναπολόγητος, ἡ δὲ κατ' αὐτοῦ τιμωρία ἀνακαλύψῃ τὴν δικαιοσύνην τοῦ θεοῦ κατὰ τὸ « Ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς » λόγοις σου, καὶ νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί » σε ». Τί δὲ ἐποίησεν ὁ πλούσιος, βλέπων τὴν τοσαύτην εὐτυχίαν καὶ τὸν πλοῦτον αὐτοῦ τοσοῦτον ἀξανάμενον;

Λουκ. 12, 17. Καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ, λέγων· τί ποιήσω; ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου.

Βλέπεις τί προξενεῖ ὁ πλοῦτος; διαλογισμοὺς καὶ φροντίδας· « Καὶ διελογίζετο » ἐν ἑαυτῷ, λέγων, Τί ποιήσω; » Ἀκούεις; ἀντὶ χαρᾶς φέρει ἀπορίαν, καὶ ἀντὶ ἀναπαύσεως στενοχωρίαν. Τί ποιήσω; τὴν αὐτὴν ἀπορίαν καὶ στενοχωρίαν πάσχει καὶ ὁ πάμπτωχος ἄνθρωπος· τὸν αὐτὸν λόγον Τί ποιήσω λέγει ὁ πάμπτωχος, ὅτι οὐκ ἔχω ἄρτον, ἵνα θρέψω ἑμαυτόν, καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα μου. Καὶ ὁ μὲν πλούσιος ἀδίκως βοᾷ τὸ οὐκ ἔχω, διότι ἔχει τὸ ποῦ συνάξει τοὺς καρπούς αὐτοῦ, ἔχει

τὰς πεινῶσας γαστέρας καὶ τὰς κενὰς τῶν πτωχῶν οἰκίας, ὅπου ἀποθέμενος τοὺς καρπούς αὐτοῦ, συνάγει θησαυρὰν ἐν οὐρανῷ, ὅπου « Οὐδὲ σῆς, οὔτε βρώσις ἀφανίζει, Μκτ. 6, 20. » καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν οὐδὲ » κλέπτουσιν »· ὁ δὲ πτωχὸς δικαίως ἐλεονολογεῖ, λέγων Τί ποιήσω; ὅτι οὐκ ἔχω· διότι ἀληθῶς οὐ μόνον οὐδὲν ἔχει, ἀλλ' οὐδὲ εὐρίσκει διὰ τὴν ἀσπλαγχνίαν τῶν πλουσίων. Πῶς δὲ ἡσυχάζει ὁ πλούσιος ἀπὸ τῆς στενοχωρίας αὐτοῦ, καὶ ποῖον πόρον εὐρίσκει εἰς τὴν αὐτοῦ ἀπορίαν; Ἀκουσον.

Καὶ εἶπε· τοῦτο ποιήσω· καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας, καὶ μείζονας οἰκοδομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γεννήματά μου, καὶ τὰ ἀγαθὰ μου.

Εὗρηκε τῆς ἀπορίας αὐτοῦ τὴν λύσιν· « Τοῦτο ποιήσω » εἶπε· κατεδαφίσω τὰς Λουκ. 12, 18. ἀποθήκας μου, καὶ οἰκοδομήσω ἄλλας εὐρυχωροτέρας, ὅπου συνάξω καὶ ἐνθήσω πάντα τὰ γεννήματά μου καὶ τὰ ἀγαθὰ μου. Ἀνόητε, τοῦτο οὐκ ἔστι λύσις τῆς ἀπορίας σου οὐδὲ τῆς στενοχωρίας σου ἀνάπαυσις, ἀλλὰ μέριμναι, καὶ κόποι, καὶ ἀγῶνες· ἐὰν δὲ καὶ τὸ ἐρχόμενον ἔτος εὐφορήσῃ ἡ χώρα σου, πάλιν κατακρημνίσῃς τὰ οἰκοδομηθέντα, καὶ πάλιν οἰκοδομήσεις μείζονα; ἀλλὰ τί τοῦτου κοπιαστικώτερον καὶ ἀθλιώτερον; καθαίρεις καὶ οἰκοδομῇ, καὶ μετ' ὀλίγον πάλιν καταστροφή καὶ ἀνέγερσις· τοῦτό ἐστιν ἡ ἀνάπαυσις τοῦ πλούτου σου; Ἐχει τὰς ἀποθήκας αὐτοῦ πεπληρωμένας, καὶ ὅμως οὐκ ἀρκεῖται. Τοι-

οὗτον κακὸν ἐστὶν ἡ πλεονεξία· πάθος ἐστὶν ἀκάρεστον· πάσχει ὁ πλεονέκτης πάθος ὁμοιον τῷ τοῦ ὑδρωπικοῦ· ὁ ὑδρωπικός ὅσον πίνει, τόσον περισσότερον διψᾷ· ὁ πλεονέκτης ὅσον συνάγει, τόσον περισσότερα ἐπιθυμεῖ. Ἀφ' οὗ δὲ κατέλθης τὰς ἀποθήκας σου, καὶ οἰκοδομήσης μεζονας, τί ἄρα γε ποιήσεις τότε;

Λουκ. 12,
19.

Καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου· ψυχὴ, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ, κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου.

Βλέπε μωρίαν καὶ ἀφροσύνην. Πρῶτον μὲν, ὥσπερ ἂν εἰ ψυχὴν εἶχε χοίρου, τοιοῦτοτρόπως λαλεῖ πρὸς αὐτήν· «Ψυχὴ μου,» λέγει, ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου· τὸ δὲ εὐφραίνου τὰς αἰσχυρὰς ἡδονὰς τοῦ σώματος σημαίνει. Δεύτερον δὲ λογίζεται ἴδια ἀγαθὰ τὰ μὴ ἴδια· «Ψυχὴ, λέγει,» ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ· ἀλλὰ πόθεν ἔχει τὰ ἀγαθὰ ὁ γυμνὸς ἐξεληθὼν ἐκ τῆς κοιλίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ γυμνὸς ἀπελευσόμενος; οἱ καρποὶ τῆς γῆς οὐκ εἰσὶν ἀγαθὰ τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἀγαθὰ τοῦ θεοῦ, διδόμενα εἰς τοὺς πλουσίους, ἵνα, οἰκονομήσαντες αὐτὰ διὰ τῆς εἰς τοὺς πτωχοὺς διαγομῆς, λάβωσι τῆς καλῆς οἰκονομίας τὸν στέφανον· καρποὶ καὶ ἀγαθὰ τῆς ψυχῆς εἰσιν «ἡ ἀγάπη,» ἡ χαρά, ἡ εἰρήνη, ἡ μακροθυμία, ἡ χρηστότης, ἡ ἀγαθωσύνη, ἡ πίσις, ἡ πραότης, ἡ ἐγκράτεια». Τρίτον δὲ γίνεται κύριος καὶ ἐξουσιαστής τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν, «οὗς ὁ πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ», καὶ διορίζει ἐαυτῷ ζωὴν πολυτελῆ

Γαλ. 1,
21.

Γαλ. 5,
22.

Πράξ. 1,
7.

καὶ πολυχρόνιον· «Ψυχὴ, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ, κείμενα εἰς ἔτη πολλά». Εὐλογοφανῶς οὖν καὶ περεπόντως ὀνομάζει αὐτὸν ὁ θεὸς ἄφρονα.

Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ θεός· ἄφρον, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἡτοίμασας, τί νῦν ἔσται;

Λουκ. 12,
20.

Ἐλέγχει αὐτὸν ὁ θεὸς σφοδρῶς, καὶ ἀνακηρύττει αὐτὸν ἄφρονα, ὥς μὴ νοήσαντα τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, ἀλλὰ προβάλλοντα εἰς αὐτὴν βρώματα καὶ πόματα, καὶ σαρκικὰς ἡδονὰς καὶ ἀναπαύσεις, ὥσπερ ἂν ὑπῆρχε σωματικὴ καὶ φθαρτὴ ἄφρονα, ὥς οἰκειοποιησάμενον τὰ ἀγαθὰ τοῦ θεοῦ· ἄφρονα, ὥς νομίζοντα ἐαυτὸν κύριον καὶ ἐξουσιαστὴν τῆς ζωῆς αὐτοῦ, καὶ διορίζοντα αὐτῇ ἔτη πολλά, ὅτε αὐτὸς τὴν νύκτα ἐκείνην ἡρπάζετο αἰφνιδίως, καὶ ἐκόπτετο βιαίως τῆς ζωῆς· ἄφρονα, ὥς μὴ γινώσκοντα διὰ ποῖον ἡτοίμασε τὰ ἀγαθὰ ἐκεῖνα καὶ ὥς μὴ κατανόησαντα, ὅτι τὸ ἄδηλον τῆς ὥρας τοῦ θανάτου ἐμποδίζει τὴν τελείωσιν τῶν μελετημάτων αὐτοῦ. Σημειῶσαι δέ, ὅτι οἱ ἀπαιτοῦντες τὴν ψυχὴν αὐτοῦ εἰσιν οἱ δαίμονες· καὶ διὰ τοῦτο οὐκ εἶπεν, Ἀπαιτῶ τὴν ψυχὴν σου, ἀλλ' «ἀπαιτοῦσι τὴν ψυχὴν σου», ἡγουν βιαίως ἀρπάζουσιν αὐτὴν ἐκεῖνοι, οἵτινες αὐτὴν ἐδούλωσαν· διότι τῶν μὲν δικαίων αἱ ψυχαὶ παρατίθενται ἐν χειρὶ θεοῦ, τῶν δὲ ἀδίκων καὶ πονηρῶν ἀρπάζονται βιαίως ὑπὸ τῶν δαιμόνων ἐν νυκτὶ, ἡγουν ὅτε αὐτοὶ κατάκεινται εἰς

τὸ σκοτός τῆς ἀμαρτίας. Ταῦτα δὲ εἰπὼν ὁ Κύριος παραβολικῶς, ἐπάγει εὐθὺς καὶ τὴν ἄρμोगὴν τῆς παραβολῆς, δηλοποιεῖ δηλαδὴ τὸν σκοπὸν καὶ τὸ τέλος αὐτῆς, λέγων·

Λευκ. 12,
21.

Οὕτως ὁ θησαυρίζων ἑαυτῷ, καὶ μὴ εἰς θεὸν πλουτῶν. Ταῦτα λέγων ἐφώνει, ὁ ἔχων ὧτα ἀκούειν ἀκουέτω.

Τίς ἐστὶν ἐκεῖνος, ὅστις θησαυρίζει ἑαυτῷ, καὶ οὐκ εἰς θεὸν πλουτεῖ; ὁ πλούσιός ἐστιν, ὁ πλεονέκτης, ὁ μηδέποτε χορταζόμενος, καὶ πεπληρωμένος ἔχη πάσας τὰς ἀποθήκας αὐτοῦ· ὁ πλούσιός ἐστιν, ὁ ἄδικος, ὅστις σφετερίζεται τὰ ἀγαθὰ τοῦ θεοῦ, καὶ μετέρχεται αὐτὰ ὡς ἴδια, ἐνθηκιάζει χρυσίον ἐπάνω εἰς τὸ χρυσίον, καὶ κτήματα ἐπάνω εἰς τὰ κτήματα, οὐχ ἵνα εὐεργετήσῃ ἄλλον τινά, ἀλλ' ἵνα μόνος ἀπολαμβάνῃ αὐτά, μόνος ἀναπαύηται, καὶ τρώγῃ, καὶ πίνῃ, καὶ ἐκπληροῖ τὰς τῆς σαρκὸς αὐτοῦ ἡδονάς· ὁ πλούσιός ἐστιν ὁ αὐθάδης καὶ ἀνόητος, ὅστις φαντάζεται πολυχρόνιον ζωὴν, καὶ ἔτη πολλά· αὐτὸς οὐ πλουτεῖ τὸν θεῖον

πλούτον, καθότι οὐκ ἔχει θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς, ἀλλὰ γυμνός ἐστι πάσης ἀρετῆς, καὶ πάσης θείας χάριτος. Οὕτω, λέγει ὁ θεός, ἡγουν ὁμοίως ἄφρων ἐστὶ καὶ ἀνόητος πᾶς πλεονέκτης καὶ φιλάργυρος, ὅστις συνάγει, καὶ οὐδέποτε χορτάζεται, συνάγει καὶ οὐδέποτε μεταδίδωσιν εἰς τοὺς πτωχοὺς· οὕτως, ἡγουν κατὰ τὸν ὁμοιον τρόπον μωρός ἐστὶ καὶ ἀνόητος πᾶς φιλόσαρκος καὶ φιλήδονος, ὅστις μηδὲν ἕτερον μελετᾷ εἰμὴ τὰ φαγοπότια καὶ τὰς σαρκικὰς ἡδονάς· οὕτως, ἡγουν ὁμοιοτρόπως μωρός ἐστὶν, ὅστις φαντάζεται ζωὴν μακροήμερον καὶ πολυστῆ· οὕτως, ἡγουν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀποθνήσκει ὅστις πράττει τὰ ἔργα τούτου τοῦ πλουσίου· ἀποθνήσκει μὲν ἐξαίφνης ἀδιάτακτος καὶ ἀμετανόητος, ἀρπάζουσι δὲ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ οἱ δαίμονες. Ἐπειδὴ δὲ καὶ πάντες ἔχωμεν ὧτα καὶ πάντες ἀκούωμεν, ὅμως οὐ πάντες ὠφελοῦμεθα, διὰ τοῦτο ταῦτα εἰπὼν ὁ Κύριος, ἐφώνησε, λέγων, « Ὁ ἔχων ὧτα ἀκούειν » ἀκουέτω », ὥσπερ ἂν εἴλεγε διὰ τούτου, « Ὅστις ἔχει διάθεσιν ψυχῆς πρὸς ὑποδοχὴν τῆς ἐκ τούτων τῶν λόγων ὠφελείας, ὠφελείσθω.

ΟΜΙΛΙΑ

META TO KATA

ΛΟΥΚΑΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Θ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

⁵ **Α**ΝΑΜΕΣΟΝ τῶν πολλῶν ὑποθέσεων, τῶν περιεχομένων ἐν τῇ παραβολῇ τοῦ σημερινοῦ εὐαγγελίου, βλέπομεν καὶ τὴν φοβερὰν ὑπόθεσιν τοῦ αἰφνιδίου θανάτου· αὕτῃ ἐσιν ὑπόθεσις φόβου μεγάλου καὶ τρόμου ὑπερβολικοῦ· ὁ αἰφνίδιος θάνατος ἐστὶν παίδευσις τῆς θείας ἀγανακτήσεως διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν· τοῦτο βλέπομεν φανερὰ εἰς τὸν πλούσιον τῆς παραβολῆς. Αὐτὸς πλεονέκτης, δοῦλος τῆς σαρκὸς καὶ τῶν ἡδονῶν, αὐτὸς, ἀμνημονήσας παντελῶς καὶ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς, καὶ τοῦ θανάτου, καὶ τοῦ θεοῦ, καὶ προσήλωσας τὸν νοῦν αὐτοῦ καὶ τὴν καρδίαν εἰς τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς, καὶ εἰς τὰς τρυφὰς τῆς σαρκὸς, ἀπεφάσισε νὰ ζῇ οὐχ ὡς ἄνθρωπος πιστεύων εἰς τὸν θεόν, ἀλλ' ὡς ἄνθρωπος ἀσεβοῦς καὶ ἄπιστος, οὐχ ὡς ἄνθρωπος ἔχων ψυχὴν ἀθάνατον, ἀλλ' ὡς ἄνθρωπος θνητόψυχος, οὐχ ὡς ἄνθρωπος λογικός, ἀλλ' ὡς ζῶον ἄλογον· εἰς αὐτὸν οὖν διὰ τὰς ἀμαρτίας καὶ ἀλογίας αὐτοῦ ἐξέλει ὁ θεὸς βίαιον καὶ αἰφνίδιον θάνατον. Ἵνα δὲ καθεὶς πληροφορηθῇ, ὅτι οὐ κατὰ φύσιν, ἀλλὰ κατὰ θείαν πρῆξιν ἐθέρισεν αὐτὸν τοῦ αἰφνιδίου θανάτου τὸ δρέπανον, παρέστησεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς τὴν παραβολὴν τὸ

μὴ συμβαῖνον εἰς τοὺς αἰφνιδίους θανάτους, ἡγουν παρέστησεν αὐτὸν τὸν θεόν, πρῶτον μὲν ἐλέγχοντα τὸν πανάθλιον ἐκεῖνον ἀμαρτωλόν, καὶ ἀναγγέλλοντα αὐτῷ τὴν φοβερὰν καταδίκην τοῦ βιαίου θανάτου· « Ἄφρον, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου ^{Λουκ. 17, 20.} ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ »· ἔπειτα καὶ τὴν αἰτίαν δηλοποιοῦντα τῆς τοιαύτης ὀλεθρίου καταδίκης· ἐπειδὴ, λέγει, προσήλωσας σεαυτὸν εἰς τὴν πλεονεξίαν, συνάγων καὶ μηδέποτε χορταζόμενος, διὰ τοῦτο νῦν ἀρπάζουσι τὴν ψυχὴν σου· τίς οὖν κληρονομήσει ὅσα σὺ ἡτοίμασας; « Ἄ δὲ ἡτοίμασας, τί νι ἔσται ; »

Φοβερός ὁ αἰφνίδιος θάνατος· ἐπειδὴ εἰς ὁποῖαν κατάστασιν εὐρεθῶμεν εἰς τὴν ὥραν τοῦ θανάτου ἡμῶν, εἰς τὴν αὐτὴν διαμένομεν εἰς τὸν ἀτελεύτητον αἰῶνα τοῦ αἰῶνος· μετὰ θάνατον οὐδὲ ὁ ἐνάρτετος μεταβάλλεται ἀπὸ τῆς ἀρετῆς εἰς τὴν ἀμαρτίαν, οὐδὲ ὁ ἀμαρτωλὸς ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας εἰς τὴν ἀρετήν· ὅθεν, ὅπως καὶ ἂν εὐρεθῇ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν ὥραν τοῦ θανάτου, οὕτω καὶ διαμένει. Ἐπιβεβαιοῖ τοῦτο ὁ θεὸς ἐκκλησιαστής, λέγων, « Καὶ ἐὰν πέσῃ ξύλον ἐν ^{ἐκκλ. 11,} τῷ νότῳ, καὶ ἐὰν ἐν τῷ βορρᾷ, τόπω ^{3.}

» οὐ πεσεῖτε τὸ ξύλον, ἐκεῖ ἔσται » τουτέστι, διὰ ὁποῖον τρόπον εὐρεθῇ ἄξιος ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν ὥραν τοῦ θανάτου αὐτοῦ, εἴτε διὰ τὸν παράδεισον, εἴτε διὰ τὴν κόλασιν, ἐκεῖ διορίζεται, καὶ ἐκεῖ διαμένει εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ἡμεῖς οἱ ταλαίπωροι καθ' ἑκάστην στιγμήν σχεδὸν ἀμαρτάνομεν· πότε λείπει ἀπὸ τῶν ἔργων ἡμῶν ἡ ἀμαρτία; ταύτην τὴν ὥραν εὐρισκόμεθα εἰς πολυφαγίας καὶ πολυποσίας, καὶ κραιπάλην καὶ μέθην, τὴν ἄλλην ὥραν εἰς κοίτας καὶ ἀσελγείας, εἰς μάχας καὶ φθόνους, τὴν ἐφεξῆς στιγμήν εἰς ἀρπαγὰς καὶ ἀδικίας, εἰς καταδυναστείας καὶ καταδρομὰς τῶν ἀδελφῶν· πότε λείπει ἀπὸ τῶν λόγων ἡμῶν ἡ ἀμαρτία; ὕβρεις, συκοφανταί, καταλαλιαί, ψεῦδος, αἰσχρολογίαί, ἐξόχως ἡ ἀργολογία σχεδὸν οὐδέποτε λείπει ἀπὸ τοῦ στόματος ἡμῶν· πότε μένει ὁ νοῦς ἡμῶν καθαρὸς ἀπὸ τῆς ὑπερηφανείας, ἀπὸ τῆς φιλοδοξίας, ἀπὸ τῶν αἰσχυρῶν λογισμῶν καὶ ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἐνθυμήσεων; σχεδὸν οὐδέποτε, οὐδὲ κατ' αὐτὸν τὸν καιρόν, καθ' ὃν προσευχόμεθα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ· ἐν ἀμαρτίαις ἐσμέν διὰ παντός καὶ εἰς τὴν νεότητα, καὶ εἰς τὴν ἀνδρικὴν ἡλικίαν, καὶ εἰς αὐτὸ τὸ γῆρας· ἡ εὐπερίστατος ἀμαρτία περικυκλοῖ ἡμᾶς διὰ παντός, ποιούμεν διὰ παντός πάντα τὰ μέλη ἡμῶν « Δουλα τῇ ἀκαθαρσίᾳ, καὶ τῇ ἀνομίᾳ εἰς » τὴν ἀνομίαν ».

Ὅταν πρὸ τοῦ θανάτου ὁ φιάνθρωπος θεὸς ἐξαποστείλῃ ὡς ἄγγελον βαρυτάτην ἀσθένειαν, τότε αὐτῇ, ἐρχομένη πρὸς ἡμᾶς, ὡς ἄλλος Ἡσαίας, ἀναγγέλλει ἡμῖν, λέ-

γουσαι, « Τάδε λέγε Κύριος, Τάξαι περὶ τοῦ οἴκου σου· ἀποθνήσκεις γὰρ σὺ καὶ οὐ » ζήσῃ »· τότε αὐτῇ βοᾷ ὡς μεγαλόφωνος σάλπιγξ, Ἄνθρωπε, ἐτοίμασον σεαυτὸν διὰ τὴν μέλλουσαν ζωὴν καὶ διὰ τὸ ἐκεῖ φοβερόν κριτήριον. Οἱ πόνοι καὶ ἡ βάσανος τῆς ἀρρώστιας, καὶ ὁ φοβερός φόβος τοῦ θανάτου καὶ τὴν σκληροτάτην καρδίαν πολλακίς κάμπτει· τότε αἰσθάνεται ὁ ἄνθρωπος, ὅτι χωρίζεται ἀπὸ τοῦ κόσμου, τότε βλέπει, ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ αὐτῷ οὐδὲ ὁ πλοῦτος, οὐδὲ ἡ δόξα, οὐδὲ ὅλα τὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου· τότε οἱ ἡγαπημένοι συγγενεῖς καὶ οἱ ἀληθινοὶ φίλοι φέρουσιν αὐτῷ τὸν ἱερέα, σύμβουλον καὶ διδάσκαλον τῆς σωτηρίας αὐτοῦ· ὅθεν εὐκαιρεῖ τότε, μάλιστα ὅταν ἡ ἀσθένεια ὑπάρχῃ πολυήμερος, ἵνα μετανοήσῃ καὶ κλαύσῃ, καὶ ἐπιστρέψῃ πρὸς τὸν θεόν, καὶ ἐξομολογηθῇ τὰς ἀμαρτίας αὐτοῦ, καὶ συνενωθῇ μετὰ τοῦ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τῆς μεταλήψεως τοῦ παναχράντου σώματος καὶ αἵματος αὐτοῦ, καὶ διατάξῃ τὰ περὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ· τότε δὲ βεβαία ἐλπίς ἐστίν, ὅτι πίπτει καὶ διαμένει οὐχὶ εἰς τὸν βορρᾶν, τὸν τόπον τῆς κολάσεως, ἀλλ' εἰς τὸν νότον, τὸν τόπον τῆς μακαριότητος.

Ἄλλ' ὅταν ἐξαίφνης, ὥσπερ καταιγὶς ἀπροσδόκητος, καὶ ὅταν, ὡς ἀνεμοσρόφιγξ αἰφνίδιος, παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα ἀρπάξῃ ὁ θάνατος τὴν ζωὴν· ὅταν, λέγω, τὴν ὥραν ταύτην εὐρίσκηται ὁ ἄνθρωπος ὑγιὴς καὶ εὐρωστος καὶ ἀμαρτάνων, μετὰ δὲ μίαν στιγμήν ἀλαλος καὶ ἀναίσθητος, ποία ἐλπίς τότε σωτηρίας; ποῦ μετάνοια τότε; ποῦ ἐξομολόγησις; ποῦ ἐπιστροφή; οὐδὲ συγγενῆς, οὐδὲ φίλος, οὐδὲ ἱερεὺς δύναται βοηθῇ.

ἡσ. 38.
1.

κὺτ. 6,
19.

Λουκ. 12,
20.

σαι τότε, κἂν θέλῃ, κἂν σπουδάζῃ καὶ ἐξ ὅλης καρδίας ἐπιποθῇ· μόλις προφθάνει ὁ δυστυχὴς ἐκεῖνος νὰ αἰσθανθῇ, ὅτι ἀποθνήσκει, καὶ οἱ ἀνελεήμονες ἔρχονται ζητοῦντες τὴν ψυχὴν αὐτοῦ· « Ταύτη τῇ » νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σου ».

Οἱ τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης διδάσκαλοι λέγουσιν, ὅτι, ὅταν ἐν τῷ ἅμα παύσῃ ἡ κίνησις τοῦ νευρώδους ὑγροῦ, εἴτουν τοῦ ζωτικοῦ πνεύματος, εἰς τὰ περὶ τὸν ἐγκέφαλον ἀγγεῖα, παύει εὐθὺς καὶ ἡ ἐν τῇ καρδίᾳ κίνησις τοῦ αἵματος, ἐν τῷ ἅμα δὲ παύει καὶ ἡ ἀναπνοὴ καὶ ἡ ζωὴ· καὶ καλοῦσι μὲν τὸ πάθος τοῦτο ἀποπληξίαν, τῆς δὲ ἀποπληξίας ἀποτέλεσμα τὸν αἰφνίδιον θάνατον. Καὶ ἡμεῖς μὲν οὐκ ἐναντιούμεθα εἰς τοὺς φυσιολογοῦντας ἱατροὺς, οὐδὲ ἀποφασίζομεν, ὅτι ψευδὴς ἐστὶν ἡ τούτων φυσιολογία· λέγομεν δέ, ὅτι ἡ στάσις τοῦ ζωτικοῦ πνεύματος καὶ τοῦ αἵματος οὐκ εἰσὶ τὰ πρῶτα αἷτια τοῦ αἰφνιδίου θανάτου, ἀλλὰ τὰ δεύτερα, καί, ἢ οὕτως εἶπω, τὰ ὄργανα, διὰ τῶν ὁποίων ὁργανίζεται καὶ ἐκτελεῖται ὁ αἰφνίδιος θάνατος. Ἀληθῶς ὁ πρίων πρίζει, καὶ τὸ ἄροτρον ἀροτριᾷ, καὶ τὸ δίκτυον ἀγρεύει, πλὴν ταῦτα οὐδέ εἰσιν οὐδὲ λογίζονται αἷτια, ὄργανα δὲ μόνον εἰσὶ τῶν ἐξ αὐτῶν τελουμένων ἔργων· ὁ τέκτων δὲ τῆς οἰκοδομῆς, καὶ ὁ γεωργὸς τῆς ἀρούρας, καὶ ὁ ἀλιεὺς τῆς ἄγρας ἐστὶ τὸ καθ' αὐτὸ καὶ πρῶτον αἷτιον.

Ὁ θεὸς καὶ πρὸς εὐεργεσίαν καὶ πρὸς τιμωρίαν τῶν ἀνθρώπων μετέρχεται τὰ κτίσματα αὐτοῦ ὡς ὄργανα· διὰ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου φωτίζει, καὶ διὰ τοῦ πυρὸς

θερμαίνει τὴν γῆν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ· διὰ τῆς στάσεως τοῦ ἡλίου ἐξαφανίζει τοὺς Ἀμορραίους, καὶ διὰ τοῦ πυρὸς κατακαίει τὰ Σόδομα καὶ τὰ Γόμορρα· διὰ τοῦ ὕδατος ποτίζει τὴν γῆν καὶ αὔξει τοὺς καρπούς, διὰ τοῦ ὕδατος κατακλύει τὸν κόσμον καὶ καταποντίζει τοὺς Αἰγυπτίους· διὰ τοῦ ἀέρος χορηγεῖ τὴν ἀναπνοὴν καὶ δίδωσιν εἰς πάντα τὰ ζῶα ζωὴν, διὰ τοῦ ἀέρος φέρει σκότος ψηλαφητὸν εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ ἐπάγει κονιορτὸν κατατραυματίζοντα τοὺς Αἰγυπτίους καὶ τὰ τετράποδα αὐτῶν· διὰ τῆς γῆς τρέφει πάντα τὰ ζῶοντα, διὰ τῆς γῆς ἀποκτείνει τὸν Λαθᾶν καὶ τὸν Ἀβειρών. Αὐτός, ὡς ἐξουσιαστής καὶ δεσπότης καὶ τῆς στάσεως, καὶ τῆς κινήσεως, καὶ τῶν νόμων καὶ ἰδιωμάτων τῆς φύσεως, καὶ αὐτῆς τῆς φύσεως καὶ τῶν κτισμάτων πάντων δημιουργὸς καὶ παντοδύναμος, καὶ ἴστησι, καὶ κινεῖ, καὶ μεταβάλλει τὰ πάντα, καὶ ποιεῖ ὅσα θέλει, καὶ καθὼς θέλει καὶ βούλεται. Αὐτὸς οὖν ὁ θεός, ὅταν θέλῃ, καταπαύει ἐν τῷ ἅμα καὶ τὴν περὶ τὸν ἐγκέφαλον κίνησιν τοῦ ζωτικοῦ πνεύματος καὶ τὴν ἐν τῇ καρδίᾳ κίνησιν τοῦ αἵματος, καὶ οὕτω φέρει τὸν αἰφνίδιον θάνατον.

Πρῶτον ὁ θεὸς προβάλλει εἰς τὸν ἁμαρτάνοντα τῆς θείας αὐτοῦ φιλανθρωπίας καὶ μακροθυμίας τὰ βότανα. Ἐδωκεν εἰς τὸν πλούσιον τοῦ σημερινοῦ εὐαγγελίου τὸν πλοῦτον· « Ἀνθρώπου, λέγει, τινὸς πλοῦ- » σίου »· αὐτὸς δέ, μηδενὶ μηδὲν μεταδούς, ἐπλήρωσε τὰς ἀποθήκας αὐτοῦ, καὶ κατέκλεισε τὸν πλοῦτον αὐτοῦ [ἐκεῖ]. Ὁ θεός, ἵνα χορτάσῃ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ, καὶ μεταβάλῃ εἰς τὸ μεταδοτικὸν ἦθος τὴν

Ἰησ. 10,
15.Γεν. 19,
24.αὐτ. 7,
17.Ἐξ. 14,
27.αὐτ. 10,
21.αὐτ. 9,
9.ἀριθ. 16,
32.Λουκ. 12,
16.

αὐτῶν. πλεονεκτικὴν αὐτοῦ γνώμην, ἀναδείκνυσιν
 πάλιν τὴν γῆν αὐτοῦ καρποφόρον· « Ἀν-
 » θρώπου τινὸς πλουσίου εὐφόρησεν ἡ χῶ-
 » ρα »· γεννήματα καὶ καρποὶ πολλοὶ καὶ
 ἄμετροι, αἱ ἀποθήκαι πλήρεις, ὁ πλοῦτος
 ἀχώρητος· ὁ δὲ πλούσιος ἀντὶ τῆς ἀνοίξε-
 τὰς ἀποθήκας, καὶ ἐκκενώσας αὐτὰς τῶν
 παλαιῶν καρπῶν πληρώσῃ τῶν νέων, καὶ
 οὕτω μείνῃ πάλιν πλούσιος, καὶ ἔχῃ πε-
 πληρωμένας τὰς ἀποθήκας, ἠκούσατε τὸ
 τί διελογίσθη καὶ τί ἀπεφάσισεν· ἐσυλλογί-
 σθη, ἵνα κατακρημνίσῃ τὰς παλαιὰς αὐτοῦ
 ἀποθήκας, καὶ οἰκοδομήσῃ ἄλλας νεοκτί-
 στους, χωρούσας καὶ τοὺς παλαιούς καὶ
 αὐτῶν. 12, 18. τοὺς νέους καρπούς· « Καθελὼ μου τὰς
 » ἀποθήκας, καὶ μερίζοντας οἰκοδομήσω »·
 διὰ τί δὲ καθαιρέσεις καὶ οἰκοδομαί; μήπως,
 ἵνα σιτομετρῇ εἰς τοὺς χρεῖαν ἔχοντας,
 ὥσπερ ὁ πατριάρχης Ἰωσήφ εἰς τὴν Αἴγυ-
 πτον; Οὐχὶ διὰ τοῦτο, ἀλλ' ἵνα ἡ ψυχὴ
 αὐτοῦ μόνῃ ἀναπαύηται, καὶ τρώγῃ, καὶ
 Γεν. 47, 14. πίνῃ, καὶ εὐφραίνεται· « Καὶ ἐρῶ τῇ ψυ-
 Αουκ. 12, 19. » χῇ μου· ψυχὴ, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ, κεί-
 » μενα εἰς ἔτη πολλὰ· ἀναπαύου, φάγε,
 » πίε, εὐφραίνου »· Ἰδὼν οὖν ὁ θεός, ὅτι
 Ρωμ. 2, 4. αὐτὸς καταφρονεῖ « Τοῦ πλούτου τῆς
 » χρηστότητος αὐτοῦ, καὶ τῆς ἀνοχῆς
 » καὶ τῆς μακροθυμίας, ἀγνοῶν, ὅτι τὸ
 » χρηστὸν τοῦ θεοῦ εἰς μετάνοιαν αὐτὸν
 » ἄγει », καὶ ὅτι οὐ μόνον μένει ἀδιόρθωτος,
 ἀλλὰ καὶ ἁμαρτάνει χεῖρον ἢ πρότερον,
 τότε, εἴτε στήσας τὴν περὶ τὸν ἐγκέφαλον
 κίνησιν τοῦ ζωτικῆς πνεύματος, ὡς λέγου-
 σιν οἱ ἰατροί, εἴτε κατὰ ἄλλον τρόπον, ὃν
 αὐτὸς οἶδε, δι' αἰφνιδίου θανάτου ἐθέρι-
 Αουκ. 12, 20. σεν αὐτοῦ τὴν ζωὴν· « Ταύτη τῇ νυκτὶ

(ΚΥΡΙΑΚ. ΕΥΑΓΓΕΛ. ΤΟΜ. Β')

» τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ »·

Πᾶσα συμφορὰ, πᾶσα θλίψις, πᾶν κα-
 κόν, ὅταν ἔλθῃ ἐξαίφνης, γίνεται πολλὰ
 βαρύτερον καὶ θλιβερώτερον· διὰ τοῦτο ὁ
 προφήτης τοῦ θεοῦ ἔλεγεν· « Ἡτοιμάσθητι, ^{Ψαλ 118,}
 » καὶ οὐκ ἐταράχθητι »· Ὅταν ἔχῃ ὁ ἄνθρω- ^{60.}
 πος προϋπάρχουσιν εἰδήσιν τοῦ κακοῦ,
 τοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κρεμαμένου,
 εἰ μὲ τὸ κακὸν φευκτόν, ἢ φύγει αὐτὸ
 παντελῶς, ἢ διὰ τρόπων διαφόρων ποιεῖ
 αὐτὸ μετριώτερον· εἰ δὲ ἄφευκτον, προε-
 τοιμάζει τὴν καρδίαν αὐτοῦ πρὸς τὴν τού-
 του ὑποδοχὴν· ἀλλ' ὅταν χωρὶς τινος οὐδὲ
 μικρᾶς εἰδήσεως πίπτῃ ἐπάνω εἰς αὐτὸν ἡ
 συμφορὰ, τότε ἐστὶν ἀπαρηγόρητος καὶ
 ἀπρόφθαστος·

Ἀληθῶς ὁ θάνατός ἐστιν ἄφευκτος, ἐστὶ
 φοβερός, καὶ ἀνὰ προβλέπωμεν αὐτὸν ἐρχόμε-
 νον· καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χρι-
 στός, ὅστις διὰ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἑνωσιν
 τῆς ἀνθρωπότητος αὐτοῦ μετὰ τῆς θεότη-
 τος εἶχε καὶ ὡς ἄνθρωπος πάσας τὰς ὑπερ-
 τελείους τελειότητας, ἐλυπήθη, ὅταν ἦλθεν
 ἡ ὥρα τοῦ θανάτου αὐτοῦ, « Περίλυπος, ^{Ματ. 26,}
 » εἶπεν, ἐστὶν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου », ^{38.}
 καὶ παρεκάλεσε τὸν πατέρα αὐτοῦ, ἵνα
 μὴ πίνῃ τοῦ θανάτου τὸ πικρὸν ποτήριον·
 « Πάτερ μου, εἰ δυνατόν, ἀπελθέτω ἀπ' ἐ- ^{Ματ. 26,}
 » μου τὸ ποτήριον τοῦτο »· τοσαύτην δὲ ^{39.}
 ἀγωνίαν ἐδοκίμασε τὴν ὥραν ἐκείνην, ὥς
 « ἐγένετο ὁ ἰδρῶς αὐτοῦ, ὡσεὶ θρόμβοι αἰ- ^{Αουκ. 22,}
 » ματος καταβαίνοντες ἐπὶ τὴν γῆν »· Ὅ- ^{44.}
 ταν ὁμῶς προγνωρίσωμεν τὸν θάνατον,
 τότε πρῶτον μὲν διατάσσομεν, ὡς θέλομεν,
 τὰ περὶ τῆς οἰκίας, τὰ περὶ τῶν τέκνων,
 τὰ περὶ τῶν μετὰ θάνατον ὑποθέσεων ἡ-

μῶν· ὅθεν μένει κατὰ τοῦτο ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἡσυχος καὶ ἀφρόντιστος· δεύτερον δὲ διὰ τῆς μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως ἄραντες τὸ βαρὺ φορτίον τῶν ἀμαρτημάτων ἡμῶν, καθησυχάζομεν τῆς συνηδείσεως τὸν ἐλεγχον, καὶ διώκομεν τὸν ὑπέρμετρον φόβον τῆς αἰωνίου κολάσεως· τρίτον, μεταλαβόντες τῶν ἁγίων μυστηρίων, συνενούμεθα τῷ σωτῆρι Χριστῷ. Διὸ ἔρχεται εὐθὺς εἰς τὴν καρδίαν ἡμῶν ἡ ἐλπίς τῆς ἐλεημοσύνης τοῦ θεοῦ, ἡ ἐλπίς τῆς αἰωνίου ἀναπαύσεως, ἡ ἐλπίς τῆς ἀθανάτου βασιλείας, ἥτις αἶρει τὴν θλίψιν τῆς στερήσεως τοῦ κόσμου καὶ τῆς ζωῆς, καὶ φέρει τὴν χαρὰν τῆς ἀπολαύσεως τῶν οὐρανίων ἀγαθῶν, καὶ τῆς ἀνεκλαλήτου δόξης τοῦ θεοῦ. Οὐδὲν ἄλλο μένει τότε πικρὸν ἅμα καὶ φοβερόν· εἰμὴ ἡ ἀγωνία τοῦ χωρισμοῦ τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος· ἀλλὰ μετὰ ταύτην τὴν προετοιμασίαν ἔρχονται οἱ ἅγιοι ἄγγελοι, οἱ ἐλεήμονες καὶ φωτεινοί, οἵτινες, διώκοντες μακρὰν τοὺς δαίμονας, καὶ τὴν πικρότητα γλυκαίνουνσι, καὶ τοὺς πόνους ἐλαφρύνουσι, καὶ τῆς ψυχῆς τὸν φόβον διώκουσι, καὶ χαίροντες παραλαμβάνουσιν αὐτήν. Μακάριος, ἀδελφοί μου, ἐκεῖνος, ὅστις καταξιωθῇ τοιοῦτου καλοῦ θανάτου· ἐκεῖνος φάλλει μετὰ τοῦ Δαβίδ, « Ἐν εἰρήνῃ » ἐπὶ τὸ αὐτὸ κοιμηθήσομαι καὶ ὑπνώσω ».

Ἄλλ' ὅταν ἔλθῃ ὁ θάνατος ἀπροσδόκητος καὶ αἰφνίδιος, καὶ εὖρῃ ἡμᾶς ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν, ὦ πόσον φοβερὸς τότε γίνεται! ὦ πόσον πικρὸς καὶ ψυχολέθριος! Βλέπει τότε ὁ δυστυχὴς ἐκεῖνος ἄνθρωπος ἐξαίφνης τοῦ θανάτου τὴν μάχαιραν ἠκονημένην καὶ γυμνήν, καὶ ἐπὶ τὸν

τράχηλον αὐτοῦ φερομένην· ζητεῖ, ἵνα φύγῃ, ἀλλὰ φυγὴ οὐκ ἔστι· θέλει, ἵνα διατάξῃ τὰ περὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, ἀλλ' ὁ νοῦς συγκέχυται, καὶ οἱ διαλογισμοὶ σχεδὸν ἀπώλονται· θέλει ἴσως ἱερέα, ἵνα ἐξομολογηθῇ, ἀλλ' ἡ γλῶσσα παρελύθη, καὶ οὐ δύναται ζητῆσαι αὐτόν, τὸ στόμα ἐκλείσθη, καὶ οὐ δύναται ἐξαγγεῖλαι τὰς ἀμαρτίας αὐτοῦ· βλέπει, ὅτι μετὰ θάνατον ἐγκαταλείπει θλιβεράς κρισολογίας εἰς τοὺς φιλτάτους αὐτοῦ κληρονόμους· τοῦτο τραυματίζει αὐτὸν ὀξύτατα. Βλέπει, ὅτι ἀποθνήσκει ἀμετανόητος, καὶ αἰσθάνεται τοῦ φοβεροῦ κριτηρίου τὴν ἀπόφασιν, καὶ τῆς αἰωνίου κολάσεως τὴν τιμωρίαν· τοῦτο φέρει εἰς αὐτόν τοῦ ἄδου τὰς ὁδύνας· ἐκ τούτου σκοτεινὸς θόρυβος, φόβοι ἐντρομώτατοι, σπαραγμοὶ ἐλεεινοί, ἀπελπισμὸς τέλειος. Ἐπὶ τούτοις καὶ οἱ δαίμονες οἱ σκοτεινοὶ καὶ ἄσπλαγχοι, τὰς πράξεις ἐλέγχοντες, καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπαιτοῦντες, σπαράττουσιν αὐτόν βασανιστικώτατα· σχίζεται τέλος πάντων ἀνιλεῶς ἡ ψυχὴ ἀπὸ τοῦ σώματος, καὶ τρέμουσα καὶ στένουσα, ἀρπάζεται βιαίως. Κύριε παντελεσμένων, ῥῦσαι ἡμᾶς ταύτης τῆς φοβερᾶς καταδίκης. Οὐαί, ἀδελφοί μου, εἰς ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον, ὅστις τοιουτοτρόπως ἀποθάνῃ! οὗτός ἐστιν ὁ κακὸς θάνατος, περὶ οὗ ὁ προφήτης Δαβὶδ λέγει, « Θάνατος ἀμαρτωλῶν πο- » νηρός ».

Ταλαίπωροι ἄνθρωποι! οὐ μόνον ἀγνοοῦμεν τὴν ὥραν τοῦ θανάτου, ἀλλ' οὐδὲ οἶδαμεν ποῖον τοῦ θανάτου ἡμῶν τὸ εἶδος· ἄραγε ἔρχεται εἰς ἐμὲ ὁ θάνατος ἡμερος καὶ πρᾶος, ἢ ἄγριος καὶ θηριώδης; ἄραγε βλέ-

πω ἐγὼ πρῶτον τὰ θανατηφόρα αὐτοῦ σημεῖα, ἢ αὐτός με προφθάνει, ὡς ὁ κλέπτης, κρυφίως; ἄραγε δίδωσί μοι καιρόν, καὶ ὀλίγον, ἵνα κλαύσω διὰ τὰς ἁμαρτίας μου, ἢ ἀρπάξει με εὐθὺς ἀμετανόητον; Διὰ τί τόσον σκότος, διὰ τί τόσοι ἄγνοια διὰ τοῦ θανάτου τὴν ὥραν, καὶ διὰ τὸ εἶδος τοῦ θανάτου, ἐξ ὧν κρίνεται τῆς ψυχῆς ἡ σωτηρία; Ταῦτα, ἀγαπητοί μου, ὠκονόμησεν ὁ φιλανθρωπότατος θεὸς διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν· ἡ ἄγνοια τῆς ὥρας φέρει φόβον, ὁ φόβος βάλλει χαλινόν, ὁ χαλινὸς ἀνακόπτει τὴν εἰς τὰς ἁμαρτίας ὁρμὴν καὶ τὴν πτώσιν· ἡ ἄγνοια τῆς ὥρας φέρει προσοχήν, ἡ προσοχὴ προθυμίαν, ἡ προθυμία ἐργάζεται τῆς ἀρετῆς τὰ κατορθώματα· διὰ τοῦτο οὐκ ἐφάνέρωσε καλὸς ἢ πονηρὸς ἔσεται ὁ θάνατος ἡμῶν, ἵνα, φοβούμενοι, φεύγωμεν τὴν ἁμαρτίαν, ἵνα, προσέχοντες, ἐργαζώμεθα τὴν ἀρετὴν. Ποσάκις διὰ τὸν φόβον τοῦ θανάτου ἀπέχομεν ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας; ποσάκις, φοβούμενοι μήπως αὐριον ἀποθάνωμεν, ἐργαζώμεθα τὰ καλὰ ἔργα; Διὰ τί λοιπὸν προσκλαιόμεθα; Ἴσως θέλομεν γνωστήν τὴν ὥραν τοῦ θανάτου ἡμῶν, ἵνα πραγματευώμεθα τῆς ψυχῆς τὴν σωτηρίαν, τουτέστιν, ἵνα ἁμαρτάνωμεν πᾶσαν φοβερὰν ἁμαρτίαν ἕως τῆς ἐσχάτης ὥρας τῆς ζωῆς ἡμῶν· τότε δέ, προστρέχοντες εἰς τὴν μετάνοιαν, νὰ κερδαίνωμεν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· ἀλλ' « Ὁ θεὸς οὐ μὲν » κτηρίζεται », ὡς παντεπόπτης δὲ καὶ δίκαιος, βλέπει τὰ διανοήματα ἡμῶν, καὶ κρίνει δικαίως πᾶσαν τὴν οἰκουμένην.

Ἡ ὥρα τοῦ θανάτου ἐστὶν ἄδηλος, ὁ θάνατος ἔρχεται πολλάκις αἰφνίδιος. Ναί

ἀληθῶς· ἀλλ' ὁ σωτὴρ σου καὶ Κύριος ἐδί-
 δαξέ σε τί πρέπει νὰ πράξης· « Γρηγορεῖτε ^{Ματ. 25,}
 » οὖν, εἶπεν, ὅτι οὐκ οἶδατε τὴν ἡμέραν, ^{13.}
 » οὐδὲ τὴν ὥραν, ἐν ᾗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ^{αὐτ. 24,}
 » ἔρχεται. Διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς, εἶπε, γίνε- ^{41.}
 » σθε ἑτοιμοί, ὅτι, ἢ ὥρα αὐτοῦ δοκεῖτε, ὁ υἱὸς
 » τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται ». Λοιπὸν γρηγόρει
 καὶ πρόσσεχε, λοιπὸν γίνου ἑτοιμος· ἔρχεται
 ναὶ ἐξαίφνης ὁ θάνατος· ἀλλ' εἰς ποῖον; εἰς
 τὸν μὴ γρηγοροῦντα καὶ εἰς τὸν ἀνέτοιμον.
 Ἐάν τις κατασταθῇ πονηρὸς καὶ διεσραμ-
 μένος, διαλογίζεται δέ, ὅτι ὁ θάνατος ἀργο-
 πορεῖ καὶ οὐκ ἔρχεται ταχέως· ὅθεν ὑβρίζει,
 δέρρει, ἀρπάζει, καταδυναστεύει τοὺς
 ἀδελφούς αὐτοῦ, καὶ ἀπεριμερίμνως προση-
 λούται εἰς τὰς πολυφαγίας, καὶ πολυπο-
 σίας, καὶ μέθας, καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ἀνομίας
 καὶ ἁμαρτίας· « Ἐάν δὲ εἶπῃ ὁ κακὸς ^{αὐτ. 48,}
 » δούλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, Χρο- ^{49.}
 » νίζει ὁ κύριός μου ἔλθειν, καὶ ἄρξηται
 » τύπτειν τοὺς συνδούλους, ἐσθίειν τε καὶ
 » πίνειν μετὰ τῶν μεθύοντων »· ἐκεῖνον
 κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν αὐτὸς οὐ
 περιμένει, καὶ κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν, ἣν
 αὐτὸς οὐ γνωρίζει, ἀρπάζει αἰφνιδίως ὁ
 θάνατος· « Ἡξεῖ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκεῖ- ^{αὐτ. 50.}
 » νου ἐν ἡμέρᾳ, ἣ οὐ προσδοκᾷ, καὶ ἐν ὥρᾳ,
 » ἣ οὐ γινώσκει ».

Ἡ ὥρα τοῦ θανάτου ἐστὶν ἄδηλος· ὁ θάνατος
 ἔρχεται ὡς ὁ κλέπτης. Ναὶ ἀληθῶς· λοιπὸν
 γρηγόρει καὶ πρόσσεχε, λοιπὸν γίνου ἑτοιμος,
 διότι ὁποῖον εὖρη ἀμετανόητον καὶ ἀνέτοιμον,
 αὐτὸν ὁ Κύριος « διχοτομήσει, καὶ τὸ μέρος ^{αὐτ. 51.}
 » αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει· ἐκεῖ
 » ἔσται ὁ κλαυθμὸς, καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν
 » ὀδόντων ». Λοιπὸν καθεὶς ἔχει χρεῖαν

μεγάλῃ προσοχῇ, καθεὶς ἔχει ἀνάγκη καθημερινῇ ἐτοιμασίᾳ, καθεὶς χρεωστῇ ἰδιάζουσιν περὶ τούτου φροντίδα, καὶ ἰδιάζουσιν πυκνὴν πρὸς τὸν θεὸν δέησιν, ἵνα, ἐλεήσας αὐτὸν κατὰ τὸ μέγα αὐτοῦ ἔλεος, λυτρώσῃ ἀπὸ τοῦ αἰφνιδίου καὶ πονηροῦ θανάτου.

Ἡ ὥρα τοῦ θανάτου ἐστὶν ἄδηλος· ὁ θάνατος ἔρχεται πολλάκις αἰφνιδίως. Ναὶ ἀληθῶς· ἀλλὰ διὰ τί περὶ τούτου προσκλαί-
 εσαι; ἐὰν θέλῃς, δύνασαι διώξαι καὶ τὸν φόβον τοῦ αἰφνιδίου θανάτου, καὶ τὴν παν-
 ὄλεθρον αὐτοῦ βλάβην. Γίνου δοῦλος τοῦ Κυ-
 ρίου πιστὸς καὶ φρόνιμος, ὡς ὁ Ἀβραάμ καὶ ὁ
 Γεν. 25, Ἰσαάκ· τότε ἀποθνήσκεις πρεσβύτης ἐν γῆρᾳ.
 8.
 αὐτ. 35, καλῶ· ἀποθνήσκεις δὲ οὐχὶ βιαίως, καὶ αἰ-
 29. φνιδίως ἀλλ' ἱλαρῶς καὶ προεγνωσμένως με-
 τὰ δὲ τὸν θάνατον προσίθῃς εἰς τὴν τάξιν
 τῶν δικαίων. Γίνου δοῦλος τοῦ Κυρίου πιστὸς
 καὶ φρόνιμος, ὡς ὁ Ἰακώβ καὶ ὁ Ἰωσήφ·
 τότε γνωρίζεις καὶ σὺ τὴν ὥραν τοῦ θανά-

του σου, καὶ προλέγεις, ὡς ἐκεῖνοι, « Ἴδου αὐτ. 48,
 21.
 » ἐγὼ ἀποθνήσκω »· τότε βλέπεις υἱοὺς αὐτ. 50,
 24.
 τῶν υἱῶν σου, τότε ἀποθνήσκεις εὐλογῶν
 καὶ εὐχόμενος τὰ τέκνα σου, τότε προσ-
 διορίζεις πρῶτον τὰ περὶ τῆς ταφῆς σου,
 ἔπειτα ἐξαπλοῖς τοὺς πόδας σου ἐπὶ τὴν
 κλίνην σου, καὶ κοιμᾶσαι καὶ ἀναπαύεσαι αὐτ. 49,
 38.
 ἐν εἰρήνῃ καὶ αἰωνία ἀγαλλιάσει. Γίνου
 δοῦλος τοῦ Κυρίου πιστὸς καὶ φρόνιμος·
 πιστὸς, φυλάττων ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ ἕως
 ἐσχάτης σου ἀναπνοῆς τὴν ὁρθόδοξον πίσιν·
 φρόνιμος, ἀπέχων ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας,
 καὶ ἐργαζόμενος πᾶσαν ἀρετὴν· τότε δὲ μὴ
 φοβηθῇς αἰφνιδίον θάνατον, τότε μὴ φοβη-
 θῇς κόλασιν αἰώνιον, διότι, ὅταν ἔλθῃ ὁ
 θάνατος, καὶ εὖρῃ σε τοιοῦτον, τότε ὁ
 δεσπότης καὶ Κύριός σου συντάσσει σε
 μετὰ τῶν μακαρίων· διότι αὐτὸς εἶπε,
 « Μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν ἔλθων ὁ Ματ. 24,
 48.
 » Κύριος αὐτοῦ, εὐρήσει ποιοῦντα οὕτως ».
 Ἀμήν.

